

Кириченко В.О. студ.4-го курсу спец. 6.030505 "Управління персоналом та економіка праці", к.е.н., доц. **Безпалько О.В.**

Національний університет харчових технологій

ЗАЛЕЖНІСТЬ УСПІШНОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІД ОСОБЛИВОСТЕЙ ХАРАКТЕРУ ОСОБИСТОСТІ

Вивчення і дослідження особливостей рис характеру людей, їх вплив на вибір і успішність професійної діяльності є важливим чинником для визначення переліку особистісних характеристик представників різних професій, а також для з'ясування низки професійних протипоказань. Крім цього, такі знання необхідні для розуміння особливостей конкретної особистості, щоб можна було запобігти її неправильним вчинкам, перевантаженням та ускладненням на роботі, у навчанні.

Характер (з грецької мови означає – риса, ознака, особливість) – це сукупність стійких рис особистості, що визначають ставлення людини до самої себе (самооцінка), до інших людей (егоїзм або альтруїзм, грубість або ввічливість), до виконуваної роботи (акуратність, відповідальність, організованість). Характер людини проявляється більшою або меншою мірою в залежності від конкретних життєвих ситуацій. Це саме стосується також й рис характеру, кожна з яких має різний кількісний ступінь вияву. В психології явище надмірної виразності окремих рис характеру отримало назву акцентуація характеру (з латинської мови – наголос). Дослідженню цього питання присвячено багато робіт науковців. Згідно класифікації відомого німецького вченого Карла Леонгарда виділяють десять головних типів акцентуацій характеру, які за своїм походженням мають різну локалізацію. До темпераменту, як природного утворення, К. Леонгардом були віднесені такі типи, як: гіпертимний, дистимічний, циклотимічний, тривожно-боязкий, афективно-екзальтований, емотивний. До характеру, як соціально зумовленого освітою явища, були віднесені такі типи, як: демонстративний, педантичний, застрягаючий, збудливий.

Проаналізуємо ці види акцентуації характеру, виділяючи їх основні переваги та вади, а також визначимо який вид діяльності краще вибрати враховуючи ці особистісні характеристики.

Перевагами гіпертимного типу є надмірно піднятий настрій, балакучість, енергійність, самостійність, прагнення до лідерства, ініціативність, легке відношення до життєвих проблем, ерудованість. До недоліків можна віднести відсутність межі самокритичності, імпульсивність, необдуманість поведінки, лінивість, легковажність, дратівливість. Зміст діяльності: робота повинна бути пов'язана з постійним спілкуванням; організаторською діяльністю, театр. Особистості дистимічного типу характеру серйозні, відповідальні, сумлінні, пунктуальні, але при цьому замкнуті, небагатослівні, песимістичні, повільні. Їх робота не повинна вимагати широкого кола спілкування. Циклотимічному типу характерне нестандартне ставлення до світу, поєднання серйозності і романтичності. Вади: заглибленість у свій внутрішній світ, суб'єктивність оцінок. Люди цього типу схильні до розчарування в професії і зміни місця роботи. Перевагами тривожно-боязкого типу характеру є дружелюбність, самокритичність та надійність, до недоліків можна віднести: непевність у собі, крайню нерішучість. Такі люди довго переживають невдачу, сумніваються у своїх діях, не вміють дати відсіч. Вони не можуть бути керівниками, приймати відповідальні рішення, так як будуть нескінченно зважувати та переживати, а рішення прийняти не зможуть. Для афективно-екзальтованого типу характерна емоційність, балакучість, альтруїзм, почуття співчуття, художній смак, але вони надмірно вразливі і великі панікери. Зміст діяльності: робота, що не вимагає широкого кола спілкування, інтереси до теоретичних наук, філософських роздумів, колекціонування, шахів, музиці, фантастиці. Емотивний тип характеру характеризується добросердям, емоційністю, старанністю, доброзичливістю і тактовністю. До недоліків цього типу характеру можна віднести: надмірну чутливість та вразливість. Люди цього типу глибоко переживають найменші прикросі, занадто чутливі до зауважень. Зміст діяльності: сфера мистецтв, медицина, виховання дітей, догляд за тваринами, рослинами.

Перевагами демонстративного типу є емоційність, розкутість, здатність захопити, яскравість вираження почуттів, а недоліки це схильність до інтриг, самовпевненості і високих претензій. Сприятлива робота з постійно мінливими короткочасними контактами. Люди педантичного типу характеризуються

сумлінністю, акуратністю, серйозністю, надійністю у справах і почуттях, мають рівний настрій. До вад даного типу можна віднести занудливість, формалізм, непотрібну прискіпливу перевірку себе та інших, нерішучість у невизначених ситуаціях. Професія не повинна бути пов'язана з великою відповідальністю, люди такого типу віддають перевагу «паперовій роботі» і не схильні змінювати місце роботи. Для застрягаючого типу характерним є принциповість, непохитність, стриманість, хазяйновитість, самопожертва. До недоліків можна віднести незговірливість, схильність до затяжних чвар, підозрілість. Професія має бути пов'язана з роботою, яка дає відчуття незалежності і можливість проявити себе. Для збудливого тип характеру притаманна сумлінність, акуратність, любов до дітей, енергійність. Вадами є підвищена дратівливість, нестриманість, агресивність, похмурість, тому зміст їх діяльності повинен бути пов'язаний з фізичною працею.

Дослідження різних типів характеру показує, що не завжди акцентуація проявляється в чистому вигляді. Існують ще й змішані типи, які складають майже половину випадків явної акцентуації. Поєднання, що зустрічаються, не випадкові: риси одних типів з'єднуються один з одним досить часто, інші ж не поєднуються майже ніколи. Фахівці розрізняють два типи поєднань: проміжні та амальгамні. Проміжні типи формуються за ендегенним закономірностям, у першу чергу залежать від генетичних факторів і особливих умов розвитку в дитячі роки. К. Леонгард відносив до них екстравертований та інтровертований тип. Змішаний характер амальгамного типу утворюється внаслідок нашарування рис одного типу на базисний ендегенний характер.

Література:

1. Леонгард К. Акцентуированные личности / К. Леонгард. – Ростов Н/Д: Феникс, 2000. – 544 с.
2. Chapman B. P. Hierarchical structure of the Eysenck Personality Inventory in a large population sample: Goldberg's trait-tier mapping procedure / Benjamin P. Chapman, Alexander Weiss, Paul Barrett, Paul Duberstein // Personality and Individual Differences. – 2013. - № 54. – P. 479-484.